

Sygn. akt V CK 391/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. B.

przeciwko D. B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 13 stycznia 2005 r.,

kasacji pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2003 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję kasacyjną.

Uzasadnienie

Oddalając powództwo o zwrot przedmiotu pożyczki w kwocie 333.000 marek niemieckich – Sąd Okręgowy stwierdził, że powód K. B. nie udowodnił, aby udzielił pozwanej D. B. pożyczki. Wniosek ten poprzedzony został ustaleniami obrazującymi wysokość poniesionych wydatków na zakup dwóch nieruchomości w M. i kosztów

odbudowy oraz remontu zabudowań znajdujących się na tych nieruchomościach, a także odniesieniu tych kosztów do zasobów i środków finansowych, którymi dysponowały strony w okresie zakupu nieruchomości i czynionych na nie nakładów.

W uwzględnieniu apelacji powoda Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo do wysokości 170.260,20 euro z odsetkami i kosztami procesu. Powołując się na zeznania przesłuchanych w instancji apelacyjnej świadków J. K., R. Ś., A. S., stron oraz dowód z nagranej na taśmie magnetofonowej rozmowy telefonicznej J. K. z pozwaną D. B. – Sąd Apelacyjny stwierdził, że materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, iż powód od lipca 1997 r. do października 1998 r. pożyczył pozwanej kwotę 333.000 marek niemieckich. Pieniądze te zostały przeznaczone na zakup i remont nieruchomości położonych w M. Były one przekazywane sukcesywnie pozwanej, która 2 listopada 1998 r. wystawiła pisemne pokwitowanie na pobraną kwotę 333.000 DEM. Nastąpiło to w wyniku pogarszających się stosunków małżeńskich między stronami, które zawarły związek małżeński dnia 12 lipca 1997 r. Powód K. B. wykazał – w ocenie Sądu Apelacyjnego, że dysponował wystarczającymi środkami finansowymi pozwalającymi mu na udzielenie żonie D. B. pożyczki w takiej wysokości. Pozwana natomiast nie zdołała udowodnić, że jej sytuacja materialna pozwalała na zakup i remont nieruchomości z własnych środków.

Kasację złożyła pozwana D. B. i z powołaniem się na obie podstawy z art. 393¹ k.p.c. zarzuciła naruszenie prawa materialnego tj. art. 29 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe, art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro, poprzez jego zastosowanie w sytuacji gdy ustalony przez Sąd termin zwrotu pożyczki przypadał przed dniem 31 grudnia 2001 r., a zobowiązanie pieniężne z umowy pożyczki powinno być spełnione nie na terytorium Polski, ale w miejscu zamieszkania wierzyciela tj. w Republice Federalnej Niemiec, art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 358 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie i uznanie za ważną umowę pożyczki zawartą między stronami w obcej walucie.

Nadto skarżąca zarzuciła naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez rażące przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na uznaniu, iż pozwana na zakup i remont nieruchomości zakupionych za kwotę 88.000 zł otrzymała od powoda kwotę 693.936,50 zł.

Wskazując na powyższe wnosila o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania przy uwzględnieniu

kosztów postępowania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji powoda.

Powód K. B. wnosił o oddalenie kasacji z zasądzeniem kosztów procesu za instancję kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zważywszy, że zastosowanie przepisów prawa materialnego może nastąpić tylko w odniesieniu do prawidłowo ustalonego i niepodważonego stanu faktycznego, który jest kwestionowany i podważany przez stronę pozwaną w kasacji z powołaniem się na przepisy k.p.c. mające wypełniać podstawę z art. 393¹ pkt 2 tego kodeksu – to niezbędnym jest i to w pierwszej kolejności odniesienie się do wywodów i zarzutów kasacji opartych na przewidzianej w art. 393¹ pkt 2 k.p.c. podstawie kasacji. Ponieważ kasacja skierowana jest na wykazanie wadliwości ustaleń stanowiących podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku należy wskazać, że na podstawie tych ustaleń składają się następujące elementy:

- materiał zebrany w toku postępowania w pierwszej instancji
- materiał zebrany przez sąd drugiej instancji z zachowaniem reguł przewidzianych w art. 381 i 368 § 1 pkt 4 k.p.c. ograniczających dopuszczalność powołania nowych faktów i dowodów, uzupełniający materiał zgromadzony w instancji niższej,
- fakty powszechnie znane (art. 213 § 1, 228 § 2 k.p.c.), fakty znane sądowi z urzędu (art. 228 § 1 k.p.c.), fakty przyznane (art. 229 k.p.c.), fakty niezaprzeczone (art. 230 k.p.c.) i domniemania prawne (art. 234 k.p.c.).

Nowe, własne ustalenia sądu odwoławczego powinny stanowić wynik oceny sprawy pod kątem faktów i dowodów, które pojawiły się dopiero przed tym sądem z uwzględnieniem jednakże materiału procesowego zebranego i ocenionego przez sąd pierwszej instancji (art. 233 § 1 k.p.c. i uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 – OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124).

Powołany przepis art. 233 § 1 k.p.c. nakłada, także na sąd drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.) obowiązek wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego a także – w myśl powołanych powyżej przepisów – ustosunkowania się do argumentacji, którą kierował się – przy ocenie dowodów – Sąd pierwszej instancji. W razie zaistnienia rozbieżności, niezbędnym minimum jest wskazanie przez sąd drugiej instancji wadliwości, którymi dotknięte są ustalenia bądź ocena wyrażona przez sąd pierwszej instancji (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia

2000 r., II CKN 924/98 – OSNC 2000 nr 11, poz. 207). W rozpoznawanej sprawie niespornym wydaje się fakt, że dokument na który powołuje się powód K. B. stanowi potwierdzenie uprzednio wydatkowanych kwot przeznaczonych – według twierdzeń powoda – na nabycie, odbudowę bądź remont budynków na zakupionej przez D. B. nieruchomości położonej w M. Jednakże powód poza wskazaniem dwóch wpłat na zakup nieruchomości nie wskazał i przytoczył innych wpłat do wysokości spornej kwoty, a został on określony jako pozbawiony skłonności do obdarowywania pozwanej i wykazywaną dbałością o uzyskanie pokwitowania udzielonych jej pożyczek. Takich pokwitowań na poszczególne kwoty – wpłacane jak stwierdza pożyczkodawca – powód nie przedstawił. Pokwitowanie jest zatem zbiorczym dokumentem, zawierającym – jak można wnosić sumę udzielonych pożyczek, na przestrzeni od daty zakupu nieruchomości do jej odbudowy i przeprowadzenia remontu. Pozwana D. B. nie zaprzeczyła także, że „... na remont środki łożyliśmy wspólnie”. Pokwitowanie, stanowiące podstawę roszczenia powoda, nie zawiera elementów pozwalających na odtworzenie danych związanych ze świadczeniem powoda na rzecz tej – wspólnej zdaniem pozwanej – inwestycji. Nie przedstawił powód w toku procesu sposobu ustalenia, czy wyliczenia tej spornej kwoty, ani też bliższych okoliczności złożenia przez pozwaną podpisu potwierdzającego pobranie całej spornej kwoty. Sąd Okręgowy analizował – przedstawiane sposób rozbieżny – możliwości płatnicze i źródła dochodów, każdej ze stron wskazując, że powód pobranymi ze swojego konta DM zaspokajał potrzeby swojej rodziny. Sąd Okręgowy nie wyłączył udziału finansowego powoda w prowadzonej inwestycji na nieruchomości w M.

Ustalenie Sądu Apelacyjnego, że pozwana nie zdołała udowodnić, że jej sytuacja majątkowa pozwalała na zakup i remont nieruchomości z własnych środków nie da się w pełni pogodzić z relacją tego Sądu o postawie pozwanej, która przyznawała, że otrzymała od powoda różne kwoty na poczet zakupu i remont nieruchomości w M. To ostatnie stwierdzenie pozostaje w zgodności z twierdzeniami pozwanej D. B. Kwoty te nie zostały ustalone. Po stronie pozwanej nie zachodzi brak konsekwencji. Druga teza Sądu Apelacyjnego jakoby powód wykazał, iż dysponował dostatecznymi środkami na udzielenie żonie pożyczki w zasądzonej wysokości została sformułowana w oderwaniu od ustaleń Sądu Okręgowego oraz wielkości ogółem poniesionych przez pozwaną wydatków na podjętą inwestycję w M. Ustalenia i wyrażone oceny w zaskarżonym wyroku nie pozwalają na odparcie zarzutu o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. Świadek A. S. relacjonowała tylko o wysokości środków przeznaczonych na zakup i odbudowę

budynku a nie wysokości pożyczki, co potwierdziła przed Sądem Apelacyjnym. Zeznania św. J. K. dotyczą – jak można wnioskować – tylko kwoty stanowiącej równowartość zakupu nieruchomości. Zeznania zatem świadka R. Ś. stanowiące zdaniem Sądu Apelacyjnego podstawę do uznania, że pozwana mówiła mu, iż pożyczła pieniądze od męża nie mogły stanowić podstawy do ustalenia, że skarżąca otrzymała pożyczkę w zasądzonej wysokości 333.000 DM ani też przesądzać o miejscu zawarcia tej umowy pożyczki, co wiąże się z zarzutem naruszenia art. 29 prawa prywatnego międzynarodowego. Jak to na wstępie podniesiono zarzuty dotyczące prawa materialnego mogą być rozważane przez instancję kasacyjną tylko w odniesieniu do ustalonego i niepodważonego stanu faktycznego, który w przedmiotowej sprawie został skutecznie podważony w kasacji pozwanej D. B. (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97 – OSNC 1997, nr 8, poz. 112). Na marginesie należy zauważyć, że skarżąca zarzucając naruszenie zasady walutowości (art. 358 k.c.) pomija przepisy prawa dewizowego mogące wyłączać wymienioną zasadę walutowości, która nie obowiązuje w zakresie zaciągania zobowiązań w walucie obcej nie wymagających zezwolenia dewizowego.

Skoro podstawa kasacji przewidziana w art. 393¹ pkt 2 k.p.c. okazała się uzasadniona kasacja podlega uwzględnieniu (art. 393¹³ k.p.c.).